

TW-nytt

Conservare - Illuminare - Inspirare

Losje nr. 22
Thomas Wildey

AUGUST 1981

Redaksjon:
Daniel Moody, Erik Sundby

Sommeren er over for denne gang, og med den de lyse kvelders tid med sol og varme over land og sjø, -en utallvets årstid.

Når vi nå går inn i den mørke årstid, kommer igjen tvingen til innendørs aktiviteter og hygge.

Kanskje losjen er det rette sted for dette?
Kanskje skal vi bli flittigere til å møte?

Det er iallfall et godt forsett.

Vel møtt!

Redaksjonen

ORDENENS OPPRINNELSE OG UTVIKLING. (4) Av Arne Georg Gjerberg.

Utvikling - Nye landevinninger.

Når man idag summerer opp inntrykkene fra Ordenens grunnleggelse i Amerika, og forsøker å analysere personer og handlinger i det mønster som de la til grunn for Ordenens oppbygging og utbredelse, så er det tydelig at perspektivene i målsettingen var vidt-
trekkende. Administrasjon og organisasjon med detaljerte planer om hvordan dette skulle gjennomføres den første tiden synes å være mangelfulle, men ildsjelen Thomas Wildey inspirerte alle sine medarbeidere til en innsats som for oss idag synes ufattelig.

Allerede i 1831 vedtok Den Amerikanske Storlosje at den var "den eneste legitime myndighet" som kunne utferdige fribrev for opprettelse av loger og leire, ikke bare i Amerika, men etter hvert i land utenfor Amerikas grenser. I sannhet et vedtak som var så omfattende at de vel neppe ante rekkevidden av det, men det har stått uforandret og med fortsatt gyldighet i våre dager. Hvordan dette skulle gjennomføres fremgår heller ikke i noen beretning.

Imidlertid synes det å fremgå et konkurransemotiv i dette lite nyanserte bilde. Frimurerordenen var på dette tidspunkt i vekst i Amerika, og for Thomas Wildey og hans medhjelpere synes det meget om å gjøre å få grunnlegge Odd Fellowordenen i de forskjellige distrikter før Frimurerordenen fikk fotfeste. Den ivrigste av alle i denne misjonering var naturligvis Thomas Wildey selv, og hans omfattende reiser rundt i Amerika vitner om skapertrang og skaperevne uten sidestykke. I et uferdig land sammensatt av alle tenkelige folkeslag og raser, hvor egeninteressen var det mest fremtredende og hvor tanken for nestens ve og vel var av mindre betydning, skulle denne mann søke å gjennomføre Ordenens målsetting. Tro kombinert med en ukuelig vilje må ha vært drivkraften i arbeidet for det mål han hadde satt seg.

Da han gikk av som leder for Ordenen i 1833, hadde den i Amerika omkring 100 loger med over 6000 medlemmer. Ordenen hadde til da fått innpass i 15 stater og samtlige loger og leire var samlet under egen Storloge.

Ordenens vekst fortsatte og i 1874 var medlemstallet 100.000, og 200.000 passertes allerede i 1855. Naturligvis foregikk det en underveis avskalling, men fremgangen fortsatte inn til borgerkrigen da man, som naturlig kan være, fikk en sterk tilbakegang. Hva så med Ordenens utbredelse til andre land? Fra Ordenens ledelse ble det ikke foretatt noe påtrykk om å få innført Ordenen i andre land, men mange av de som engang kom til Amerika som emigranter, ble medlemmer av Ordenen, og når de så etter endel år vendte tilbake til hjemlandet, tok de Ordenens ideer med seg og plantet dem i sitt eget hjemland.

I 1843 fikk Ordenen innpass i Canada og 3 år senere fikk Britisk Nord Amerika sin egen Storloge, men denne ble etter endel år oppløst og Canada kom direkte under Storlogen i Amerika.

Hvor vanskelig det var å ta seg frem i dette store landet og hva man kan bli utsatt for, illustreres kanskje best ved følgende historie: Storlogen i Baltimore hadde i 1846 gitt tillatelse til og utferdiget fribrev for opprettelse av en Loge i staten Oregon på Amerikas vestkyst. 6 brødre skulle utføre oppdraget og reiste med båt fra Baltimore, men de kom aldri frem til sitt bestemmelsessted. Grunnet storm og uvær havnet de imidlertid i Honolulu på Sandwichøyene 1000 mil borte fra Oregon. De 6 brødrene fant imidlertid grobunn for Ordenen i Honolulu og med fribrevet bestemt for Oregon innførte de den på Sandwichøyene, og det fribrev som opprinnelig var bestemt for staten Oregon, smykker den dag i dag logesalen til Exelsiorlogen nr.1 Honolulu.

Redegjørelse i detalj om det arbeide som ble utført i forbindelse med Ordenens innførelse i forskjellige land, vil bli altfor omfattende og må bli ganske kort og summarisk. Engelske emigranter innførte Ordenen i Australia i 1840 og hadde god fremgang. I 1868 søkte den tilslutning til den Amerikanske Storloge og fikk fribrev for egen Storloge. I 1904 søkte Ordenen i Australia å innføre Ordenen i Sydafrika og fribrev ble utferdiget for en loge i Johannesburg. Den fikk imidlertid liten tilslutning og ble etter en tid lagt ned.

I mange andre land ga den Amerikanske Storloge tillatelse til opprettelse av Loger som - Peru 1872 - Chile 1874 - Vest Indien 1875 - Mexico, Bolivia og Argentina i 1882, men med alle de vansker som ordensarbeidet medførte etter hvert, ble de oppløst etter ganske kort tid. Noe mer livskraftige var de Loger som ble opprettet i Japan 1889 - Filipinene 1903 og de Hollandske kolonier i Indien i 1925, men med de omveltninger som kom i forbindelse med de 2 verdenskriger og kolonienes løsrivelse, ble det satt en stopper for deres videre virksomhet.

Til Cuba kom Ordenen i 1883 og har fortsatt sin virksomhet idag.

Vi er så kommet frem til Ordenens innføring i Europa og det er et kapittel som vi bør gi noe bredere spalteplass og omtale enn de mer sporadiske fra de andre omtalte land.

Det var Tyskland som skulle bli den første prøvesten for Ordenen i Europa, men dette land skulle også få de største vansker frem gjennom tidene i arbeidet for forståelsen av det Ordenen står for.

Fra tidligere vet vi at de emigranter som etterhvert kom til Amerika i stort antall søkte Ordenen for å treffe landsmenn og for å opprettholde sitt lands språk og egenart. De tyske emigranter var meget aktive og allerede i 1827 ga Storlogen tillatelse til opprettelse av en loge i Maryland - nr. 4 Wilhelm Tell - som arbeidet såvel på tysk som engelsk og året etter en loge i Philadelphia nr. 7 Hermann. Sistnevnte loge fikk Storlogens tillatelse til å benytte bare det tyske språket og det sier seg selv at den ble et samlingspunkt for tyske emigranter.

Det skulle imidlertid gå år før et initiativ ble tatt for en overføring av Ordenen til Tyskland og det øvrige Europa ble en realitet. Det var da heller ikke noen av de 2 nevnte Loger som tok initiativet, men en bror i Portland i staten Oregon.

Han var forretningsmann og hadde gjennom en tid vært medlem av Ordenen. I 1869 var han sin Loges representant i Storlogen i Oregon og gjennom denne fikk han fremmet en søknad til den Amerikanske Storloge om innføring av Ordenen i Tyskland. Den Amerikanske Storloge stilte seg meget tvilende til forslaget og anså det for ugjennomførbart. Forslaget kom imidlertid opp igjen i 1870 da det ble besluttet å sende en representant til Tyskland med de nødvendige fullmakter for Ordenens grunnleggelse.

Verd å merke seg er at dette er første gang den Amerikanske Storloge oppnevner en representant til arbeidet for utbredelse av Ordenen utenom Amerika. Den oppnevnte representanten - Storsire Farnsworth - kom imidlertid ikke lenger enn til England grunnet den nettopp utbrudte krig mellom Frankrike og Preussen. På dette tidspunkt befant seg i Berlin legen John F. Morse fra San Fransisco.

Han hadde gjennom flere år vært medlem av Odd Fellowordenen og hadde utført et omfattende arbeide for organiseringen av helsearbeidet i Californien i forbindelse med den store tilstrømningen av emigranter i 1850-årene. Farnsworth kjente til Morse og det arbeide denne hadde utført såvel som lege som innen Odd Fellowordenen. Fra Londotelegraferte Farnsworth til Morse i Berlin og ba denne komme til England. Her ble Morse utstyrt med de nødvendige fullmakter som spesial Dep. Storsire for grunnleggelse av Ordenen i Tyskland. Han vendte til bake til Berlin, men vanskene var mange grunnet krigen med Frankrike. La oss ta med at Den Amerikanske Storloge forlangte mynighetenes godkjenning om tillatelse til å innføre Ordenen i Tyskland, men med landet i krig, hadde ikke noen ansvarlig myndighet til å behandle spørsmålet. Morse ga imidlertid ikke opp, men reiste til Sydtyskland i november 1870. Han møtte ingen vansker og fikk fra myndighetene nødvendig tillatelse, og den 1/12-1870 ble Loge nr. 1 - Württemberg, Stuttgart - instituert. Den første OM i Tyskland ble Otto Schättle som tidligere hadde oppholdt seg i Amerika i mange år, ble opptatt i Ordenen i Philadelphia og ganske nylig vendt tilbake til sitt hjemland. Dermed var grunnlaget lagt for nye landevinninger for Ordenen i Europa og som skulle bli av den største betydning for Ordenens videre utbredelse.

Morse fortsatte sin misjonære virksomhet i Tyskland frem til juni 1871 og instituerte Loger i Berlin - Germania-loge nr. 1, og i Dresden - Saxonia-loge nr. 1 og tilslutt ble en Leir instituert i Berlin.

Opprettelse av Loger i Tyskland frem til 1878 gikk raskt og ved utgangen av nevnte år var antallet 50.

Som rett og rimelig kan være, sto alle ordensenheter den første tiden direkte under Den Amerikanske Storloge, men etter som tiden gikk, forsto man at dette var en tungrodd administrasjon. Allerede i 1872 kom spørsmålet om egen Storloge for Tyskland opp. Det vitale spørsmål var om de skulle søke om full uavhengighet eller om de gjennom en egen Storloge skulle være avhengig av Amerika. Ved et møte i Berlin i juli 1872 hvor samtlige Eks.OM fra alle Loger var tilstede, uttalte disse seg for en

søknad om fortsatt å stå direkte under Den Amerikanske Storloge. Søknaden ble behandlet av Den Amerikanske Storloge som besluttet at den Tyske Storloge gis full uavhengighet fra Den Amerikanske Storloge, og med full rett til å utferdige fribrev og grunnlegge Loger, Leire og Storloger (Distriktsstorloger) i Tyskland og i andre Europeiske land som ønsket å slutte seg til Den Tyske Storloge. En beslutning som var adskillig mer liberal enn hva de selv hadde søkt om. Men når man tenker på de store avstander og datidens kommunikasjoner, så sier det seg selv at hvis man ønsket en videre utbredelse av Ordenen, ikke bare i Tyskland, men i Europa som helhet, måtte besluttende myndighet ligge i Europa uten at man måtte gå veien om Amerika for hver minste detalj. Og den 28/12 1872 ble Storlogen for Det Tyske Riket instituert i Frankfurt am Main.

Så var den ytre organisasjon bygget opp, og forholdet til Den Amerikanske Storloge klarlagt. Dens oppgave var nå å arbeide for Ordenens utbredelse i Tyskland. Men den første tiden hadde den nok store vansker med å få forståelse for Ordenens ideer og mål i det tyske samfund. Det syntes å gå ganske raskt med stiftelse av nye Loger, men dårlig økonomi, indre stridigheter og langsom utvikling i forståelse av Odd Fellowgjerningen, vant dog Ordenen etterhvert anseelse i landets forskjellige deler.

Den vesentlige del av den tyske befolkning tilhørte den protestantiske kirke, men i den del av landet hvor befolkningen tilhørte den katolske kirke, fikk Ordenen ingen gjennomslagskraft grunnet denne kirkes avvisende holdning til Ordenen.

Såvel det rituelle som det administrative arbeide ble innpasset etter tysk lynne og forståelse, uten derved å miste noe av grunntankene og ideinnholdet i ritualene. Tyskland dannet forsåvidt et mønster for de øvrige land i Europa i tilretteleggelsen av oppbyggingen av logelivet og ble vel mer sociale organisasjoner, ved siden av den individuelle etiske oppbygging. enn hva tilfelle var med de amerikanske Loger.

La meg her, før jeg går videre komme med orientering om det som hittil har vært kalt Den Amerikanske Storloge.

I og med at Ordenen fikk fotfeste i en rekke andre land, var det mange som mente at Ordenens øverste myndighet, ikke burde tillegges navnet Den Amerikanske Storloge, men et mer nøytralt navn som favnet mer globalt. Forslag om dette kom opp i flere storlogemøter, men først i september 1879 ble navnet endret til Sovereign Grand Lodge - Den Suverene Storloge - og dette navn bærer den fortsatt idag. Aret 1913 var det i Tyskland ialt 107 Loger med en samlet medlemsmasse på 6600 medlemmer.

Den første verdenskrig innvirket i stort omfang på Ordenen, ikke bare de rene tap på medlemmer, men for mange de rent følelsesmessige motsetninger ut fra ideell innstilling. Blandt annet i forholdet til Den Suverene Storloge og Amerika i forholdet til Ordenen i Tyskland. At slike motsetninger oppstår under en krig, er vel ikke annet enn menneskelig og naturlig. Og det var faktisk de som talte for at man fra tysk side burde bryte med Den Suverene Storloge, men det var fornuftige og kloke personer som hadde ledelsen i den Tyske Orden - Storsire Gerlach var vel den fremste som mannte til ettertanke, varsomhet og besinnelse. Han fikk da også ro over de mer følelsesmessige angrepene, og et fremsatt forslag om å bryte med Amerika ble forkastet med stort flertall. Var forholdene vanskelig for den tyske Orden under den første verdenskrig, skulle den ikke få mange rolige år i sin oppbygging av det som var revet ned og for videreføring av Ordenens ideer. Det tyske militære har jo alltid vært autoritært, og det kan her være verd å nevne at en så berømt mann som general Ludendorff i et militært tidsskrift uttalte: "—at alle Ordener i Tyskland burde tilintetgjøres ved avsløring av de hemmeligheter de arbeidet med". Så langt Ludendorff, og det gir vel bare til svar, at noe kjennskap til Odd Fellowordenen, dens ideer, prinsipper og mål, hadde "Herrn Ludendorff" ikke.

Da Hitler kom til makten i 1933 og Ordenen ble forbudt, hadde den intet annet å gjøre enn ved beslutning av 2.april 1933 å bestemme at samtlige ordensenheter i Tyskland skulle nedlegges etter ordre fra de tyske myndigheter.

Professor Wilhelm Lange, redaktør av Odd Fellow organet "Das Bruderwort" sluttet siste utgave av bladet med følgende ord: "Den som har retten på sin side og har tålmodighet,- for den kommer også tiden".

12 år i tålmodighet var lenge da det vel er sannsynlig at noen aktivitet eller forbindelse mellom brødre under Hitlerregimet, antas å ha vært en umulighet. Det tok imidlertid ikke lang tid etter at krigen var slutt, før tidligere Odd Fellows i Tyskland tok fatt med friskt mot allerede høsten 1945. De sto overfor en uendelighet av problemer, ikke bare av rent fysisk art med lokaliteter, utstyr og økonomi m.m., men flertallet av brødre fra tiden omkring Ordenens nedleggelse var borte, og de som var igjen var merket av alder og Hitlertidens harde virkelighet. Men Logene reiste seg etterhvert og allerede i 1949 ble Den Tyske Storloge reorganisert. Men hva med forbindelsen til Odd Fellowbrødre utenfor landets grenser? Det faktiske forhold var jo at fortsatt var Tyskland i krig med de fleste stater i Europa og ennå ikke statsretslig godkjent. I forbindelse med gjenopptagelsen av Ordenens arbeide i Tyskland, måtte den ha godkjennelse av Den Suverene Storloge for sitt videre arbeide. Allerede høsten 1949 forelå det en søknad om godkjennelse, men tiden var neppe moden, og den øvrige Odd Felloworden var neppe beredt til å gjenoppta samarbeidet med tyske brødre.

I 1951 besluttet så Den Suverene Storloge at Tyskland skulle få sitt fribrev tilbake, og den 6.juli 1952 ble fribrevet overrakt av den schweiziske Storsire i egenskap av spesial Dep. Storsire for den Suverene Storloge.

Så kunne arbeidet igjen starte og selv om problemene var mange, så synes logelivet igjen å ha stabilisert seg, selv om omfanget av medlemstilgangen var av mindre format. Rekrutteringen til Ordenen etter så mange "døde" år vil ta tid, og det synes som om Ordenen i Tyskland selv ønsket å få en langsom oppbygging i medlemsmassen for å bli sikre på seg selv og for den tillit som er nødvendig for Ordenens omdømme samfundsmessig sett.

La oss håpe og tro at våre tyske Ordensbrødre igjen kan vinne tilbake til det de engang var og at de i fremtiden må få forhold så de kan makte å bygge opp en slagkraftig Orden av brødre og søstre med evne og vilje til en innsats.

Ordenen i Tyskland hadde i 1957 33 Loger med et medlemstall på 1456. Pr. 1979 hadde antallet vokset til 39 Odd Fellowloger - 10 Rebeccaloger - 9 Leire. Utover dette Den Tyske Storloge med 3 distriktsloger.

Naturligvis er det en rekke land i Europa hvor Ordenen har fotfeste med et omfattende og rikt logeliv. Når jeg har ofret så stor spalteplass om Ordenen i Tyskland, er årsaken den at Tyskland var utgangspunktet for Ordenens innføring i Europa og den videre forgrening til de øvrige land.

neste gang tar vi en kort redegjørelse om Ordenens virke i andre Europeiske land og til tiden omkring Ordenens fotfeste i de Skandinaviske land.

VALGTE EMBETSMENN.

Til brødrenes orientering skal vi meddele at følgende valgte embetsmenn vil fungere i kommende 2års periode:

OVERMESTER : Arnfin Evjen
 UNDERMESTER : Bjørn Schau
 EX OVERMESTER: Kjell Weum Eriksen
 SEKRETØR : Jan Harald Sesselroth
 SKATTMESTER : Per Hammer Kristiansen
 KASSERER : Per Randolph Johansen

Liste over utnevnte embetsmenn vil bli inntatt i neste nummer av TW-NYTT.

JULEMØTET 1980 - SPØRRESKJEMAET.

Som de fleste kjenner til sendte vi ut en forespørsel på 10 punkter for å få et grunnlag til å legge om dette arrangement, som har hatt for liten oppslutning.

Det ble sendt ut 124 spørreskjemaer hvorav 18(!) ble besvart.

Følgende viser hvordan disse 18 brødre ønsker julemøtet:

1. ER DU FORNØYD?
6 ja / 9 nei / 4 ubesvart.
2. BØR TIDSPUNKTET FORANDRES?
2 tidligere på høsten
12 etter jul
1 nei
3 ubesvarte
3. ER PRISEN FOR HØY?
1 ja / 17 nei.
4. ØNSKES ANNET TYPE MAT?
5 ja / 9 nei / 0 4 ubesvart.
5. ØNSKES ANNET ANTREKK?
3 ja / 13 nei.
6. BØR DET VÆRE DANS?
16 ja / 1 nei / 1 ubesvart.
7. HVILKEN TYPE MUSIKK?
9 trio
6 musikk-kassetter
3 ubesvart.
8. ØNSKES UNDERHOLDNING?
9 ja / 6 nei / 3 ubesvart.
9. AVLYSE MØTET?
17 nei / 1 ubesvart.
10. ANDRE KOMMENTARER?
Det kom kommentarer med 10 av besvarelsene. disse vil sikkert være til hjelp ved kommende arrangementer.
Sitter du inne med ideer, så nøl ikke med å kontakte UM. Han tar imot alle forslag.

Slike spørreskjemaer sendes ut for å få impulser tilbake. Vi må imidlertid innrømme at vi hadde ventet et større antall skjemaer i retur.

Sekr.

